

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การตั้งถิ่นฐานและการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาเหตุปัจจัยที่ทำให้กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการและวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยน เพราะโดยความเข้าใจทั่วไป ชุมชนบางน้ำผึ้งน่าจะเป็นชาวไทยที่มีอาชีพทำสวนทำไร่โดยไม่มีชาวจีนเข้ามาเป็นส่วนผสมอยู่ด้วย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาในตำบลบางน้ำผึ้งและบริเวณที่ใกล้เคียง ส่วนขอบเขตด้านเวลานั้นกำหนดในเวลาประมาณ 100 กว่าปีที่แล้วหรือตั้งแต่ชาวจีนฮกเกี้ยนรุ่นแรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มจากรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากเอกสารภาษาไทยแล้ว ยังมีเอกสารภาษาจีนที่เป็นจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารนักวิชาการชาวจีนด้วย เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดกรอบแนวคิดและทำโครงร่างการวิจัย จากนั้นได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยพยายามเลือกสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ในประเด็นที่จะศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบร่วมวงพูดคุย และสัมภาษณ์เดี่ยว (รายบุคคล) แบบเจาะจงเฉพาะตัว และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตการณ์ทั่วไป และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมพร้อมทั้งถ่ายภาพหรือทำแผนผัง แผนที่ประกอบเพื่อให้ชัดเจน แล้วนำข้อมูลที่ได้ออกมาศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้

เหตุปัจจัยที่ทำให้กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีดังนี้

5.1.1 สาเหตุการมาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้ง

5.1.1.1 ปัจจัยภายในประเทศจีน

5.1.1.1.1 สงครามภายในประเทศจีน

ตั้งแต่สงครามฝิ่นครั้งแรก (พ.ศ. 2383 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 ของไทย) จนถึง พ.ศ. 2492 ประเทศจีนมีสงครามอย่างต่อเนื่อง เช่น การสู้รบกันระหว่างขุนศึกต่าง ๆ (หลัง พ.ศ. 2455)

ของจีน สงครามระหว่างประเทศจีนกับประเทศญี่ปุ่น (พ.ศ. 2480 - 2488) การสู้รบกันระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน (พ.ศ. 2489 - 2492) ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นสงครามขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก สงครามภายในหรือสงครามกับต่างประเทศก็ตาม ภัยสงครามเหล่านี้ทำให้สังคมจีนมีความวุ่นวายและเศรษฐกิจของบ้านเมืองไม่ได้พัฒนาไปในทางที่ดี สามัญชนจีนรวมถึงชาวจีนฮกเกี้ยนส่วนใหญ่ประสบความเดือดร้อนและความทุกข์ยากลำบาก เพื่อแสวงหาทางออกให้กับชีวิตของตนและครอบครัว ชาวจีนฮกเกี้ยนบางส่วนจึงพากันหลบหนีออกนอกประเทศไปทำมาหากินบางส่วนเดินทางอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าภัยสงครามภายในประเทศจีนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนรุ่นแรกตัดสินใจอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนนี้

5.1.1.1.2 การถูกขูดรีดจากการเก็บภาษีของทางการจีน

การที่ราชสำนักแมนจูพ่ายแพ้ในสงครามและถูกบังคับชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามแก่ประเทศตะวันตกเป็นจำนวนมหาศาล รัฐบาลจึงมีมาตรการเพิ่มอัตราภาษีต่าง ๆ จนทำให้ชีวิตของราษฎรยากลำบากมากขึ้น รวมทั้งชาวจีนฮกเกี้ยนในสมัยนั้นก็ได้รับผลกระทบจากการเพิ่มอัตราภาษีเช่นเดียวกันจนเกิดเหตุการณ์ที่ต่อต้านหน่วยงานที่เก็บภาษี ถึงแม้ประเทศจีนเข้าสู่สมัยสาธารณรัฐซึ่งเป็นระบอบการปกครองใหม่ แต่เรื่องการเก็บภาษียังเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ เหตุการณ์ที่ชาวจีนฮกเกี้ยนต่อต้านการเก็บภาษีและพากันไปทำลายหน่วยงานรัฐในมณฑลฮกเกี้ยนนั้นสะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐกิจของมณฑลฮกเกี้ยนยังไม่มีการพัฒนาที่ดี หน่วยงานรัฐไม่เห็นอกเห็นใจชีวิตความเป็นอยู่ของคนชนชั้นต่ำและใช้กำลังทหารลงไปปราบปรามชาวจีนฮกเกี้ยนที่ลุกขึ้นต่อต้านการเก็บภาษีอย่างรุนแรง เนื่องจากชาวจีนฮกเกี้ยนบางคนประสบความเดือดร้อนในเรื่องการเพิ่มอัตราภาษี จึงเดินทางอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

5.1.1.1.3 ภัยธรรมชาติที่เกิดในมณฑลฮกเกี้ยน

เนื่องจากมณฑลฮกเกี้ยนเป็นมณฑลที่ติดกับทะเล ดังนั้นชาวจีนฮกเกี้ยนจึงได้รับผลกระทบจากภัยของลมไต้ฝุ่นอย่างรุนแรงตั้งแต่ราชวงศ์ชิงตอนปลายถึงสมัยสาธารณรัฐจีนตอนต้น (อันเป็นระยะเวลาช่วงเดียวกับเหตุการณ์เก็บภาษีในมณฑลฮกเกี้ยน) ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นมักจะทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรลดน้อยลงจนประชาชนอำเภอเจียวอัน (ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาสู่ชุมชนบางน้ำผึ้ง) ได้รับความเดือดร้อน ภาวะข้าวยากหามาแพงมีผลกระทบต่อชีวิตของชาวจีนฮกเกี้ยน เพราะความอิมท้องเป็นเรื่องสำคัญที่สุดสำหรับคนยากจน ชาวจีนฮกเกี้ยนที่ประสบภัยนั้นยากที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐที่มาเก็บภาษีมากมายในสมัยเดียวกัน การอพยพไปตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นทางออกของชีวิตสำหรับชาวจีนฮกเกี้ยนบางส่วน

5.1.1.1.4 โรคระบาดที่เกิดในมณฑลฮกเกี้ยน

โรคระบาดก็เป็นภัยที่มีผลร้ายต่อชาวจีนฮกเกี้ยน เนื่องด้วยสังคมจีนมีความวุ่นวายตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิงตอนปลายถึงสมัยสาธารณรัฐ ระบบสาธารณสุขของมณฑลฮกเกี้ยนจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ที่ติดโรคระบาด ในช่วงเวลานี้ มณฑลฮกเกี้ยนไม่เพียงแต่ขาดแคลนบุคลากรสาธารณสุข ยังขาดยาที่นำมาบำบัดอาการเจ็บป่วยด้วย นอกจากนี้ ชาวจีนฮกเกี้ยนที่เป็นคนจนไม่สามารถเสียค่ารักษาโรคระบาดจนเสียชีวิต ฉะนั้นโรคระบาดที่เกิดในมณฑลฮกเกี้ยนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนบางส่วนต้องอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

5.1.1.1.5 นโยบายที่ห้ามชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศระหว่าง พ.ศ. 2443-2492

หลังจากรัฐบาลชิงถูกบังคับลงนามในสนธิสัญญาต่าง ๆ กับประเทศมหาอำนาจตะวันตก นโยบายที่ห้ามชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศมีการเคลื่อนไหวเป็นอย่างมาก จำนวนชาวจีนที่อพยพไปต่างแดนเริ่มมากขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลาย เพราะรัฐบาลชิงมีการแก่นโยบายที่ห้ามชาวจีนเดินทางไปต่างประเทศจนยกเลิกข้อห้ามเหล่านี้ในที่สุด ต่อมาถึงแม้รัฐบาลจีนในสมัยสาธารณรัฐมีกฎระเบียบต่อชาวจีนที่ออกนอกประเทศบ้าง เช่น พ.ศ. 2484 สำนักงานมณฑลฮกเกี้ยนประกาศกฎระเบียบจำกัดจำนวนประชาชนฮกเกี้ยนเดินทางไปต่างประเทศช่วงสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ในกฎระเบียบฉบับนี้กำหนดว่า จะจำกัดประชาชนฮกเกี้ยนตั้งแต่อายุ 16 ปีถึง 50 ปีออกนอกประเทศ แต่ชาวจีนฮกเกี้ยนยังสามารถหลบหนีเพื่อเดินทางไปต่างประเทศได้ โดยเฉพาะชายหนุ่มในวัยทำงาน เนื่องจากไม่มีอุปสรรคจากทางการเงินที่ห้ามชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศอย่างเข้มงวดระหว่าง พ.ศ. 2443 - 2492 ชาวจีนฮกเกี้ยนจึงสามารถเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้

5.1.1.2 ปัจจัยของประเทศไทย

5.1.1.2.1 นโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวจีนระหว่าง พ.ศ. 2443-2492

สำหรับนโยบายของทางการไทย พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ไม่มีพระบรมราชโองการห้ามชาวจีนที่เคารพภักดีราชวินัยของไทยอพยพเข้ามาดินแดนสยามตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ถึงแม้รัฐบาลไทยเคยประกาศพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองในสมัยรัชกาลที่ 6 ทำให้จำนวนชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานลดน้อยลง แต่ไม่ได้ถือว่าเป็นพระราชบัญญัติที่ห้ามชาวจีนที่เคารพภักดีหมายไทยเข้าออกจากดินแดนสยาม ดังนั้น ชาวจีนฮกเกี้ยนบางส่วนจึงสามารถเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้

5.1.1.2 ความโอ้อวมาริของชาวไทยในชุมชนบางน้ำผึ้ง

ชาวไทยในชุมชนบางน้ำผึ้งส่วนใหญ่เป็นคนมีใจโอ้อวมาริ เช่น ไม่รังเกียจเพียงจันท์ ชาวสก็เกียนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชน ชาวไทยบางคนยินดีให้ความช่วยเหลือและอนุญาตให้ชาวสก็เกียนกลุ่มนี้มาขอเช่าที่ดิน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิต หลังจากคนรุ่นเสียชีวิต ชาวไทยท้องถิ่นก็ไม่รังเกียจลูกหลานชาวสก็เกียนนำศพของบรรพบุรุษไปฝัง ณ บริเวณวัดบางน้ำผึ้ง

5.1.1.2.3 ความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินในชุมชนบางน้ำผึ้ง

ชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อน้ำทะเลหนุนเข้ามาตามลำคลองต่างๆในชุมชน ก็นำแร่ธาตุและสารอาหารที่จำเป็นแก่พืชนาชนิดเข้าสู่พื้นที่สวนของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ ปุ๋ยธรรมชาติเหล่านี้ทำให้ดินบริเวณชุมชนบางน้ำผึ้งมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับอาชีพดั้งเดิมคือการเพาะปลูกของชาวจีนสก็เกียนที่อพยพมา

5.1.1.2.4 ความสะดวกของเส้นทางคมนาคมในชุมชนบางน้ำผึ้ง

เนื่องด้วยมีคลองในชุมชนบางน้ำผึ้งเชื่อมต่อแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองที่ไหลผ่านตำบลที่อยู่ใกล้เคียง จึงทำให้ชาวจีนสก็เกียนสามารถใช้เรือขนส่งผลผลิตในสวนไปจำหน่ายตามตลาดต่างๆในสมัยก่อน ชุมชนบางน้ำผึ้งก็กลายเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อการค้าขาย นอกจากนี้แล้ว ชาวจีนสก็เกียนในชุมชนนี้ยังสามารถโดยสารเรือไปเยี่ยมญาติที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและต่างจังหวัดด้วย การติดต่อสื่อสารกันระหว่างชาวจีนสก็เกียนที่อยู่ในชุมชนบางน้ำผึ้งและบริเวณใกล้เคียงก็ทำให้พื้นที่นี้กลายเป็นชุมชนจีนสก็เกียนขนาดเล็กในอำเภอพระประแดง ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าลำคลองในชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นเส้นทางคมนาคมเรือค้าขายและการติดต่อที่สำคัญสำหรับชาวจีนสก็เกียน

5.1.1.3 ปัจจัยเฉพาะของชาวจีนสก็เกียน

5.1.1.3.1 การดำเนินชีวิตที่ยากจนในประเทศจีน

ข้อมูลที่ภาคสนามให้คำตอบที่ชัดเจนว่า ชาวจีนสก็เกียนที่บางน้ำผึ้งประสบความยากจน ดังเช่นชาวจีนทั่วไป สิ่งที่เป็นของของคนจนคืออยากมีชีวิตที่ดีขึ้น อยากอยู่เย็นเป็นสุข บางคนจึงมีความคิดที่จะอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นเพื่อแสวงหาทางออกให้กับตนเองและครอบครัว การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนนี้ไม่เพียงแต่สามารถสร้างรายได้ให้ตนเองพ้นจากความยากจน อีกทั้งยังได้ส่งเงินไปให้กับญาติที่อยู่มณฑลสก็เกียนเพื่อบรรเทาความทุกข์ด้วย

5.1.1.3.2 ความขัดแย้งระหว่างตระกูลในอำเภอเจียวอันของมณฑลสก็เกียน

ความขัดแย้งระหว่างตระกูลในอำเภอเจียวอันของมณฑลสก็เกียนจึงเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้ชาวจีนสก็เกียนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเมื่อกว่าร้อยปีแล้ว เพราะคำบอกเล่า

ของชาวไทยเชื้อสายจีนสกเกี้ยนสอดคล้องกับเอกสารอำเภอเจียวอันที่บันทึกไว้ ซึ่งตระกูลเงิน (ตั้ง) และตระกูลสวี (ไค้ว) เกิดความขัดแย้งในเรื่องฮวงซุ้ยจนถึงขนาดใช้อาวุธทำร้ายกัน เกิดความรุนแรงต่อเนื่องกันมากกว่า 1 ปี จนทำให้ทั้งสองตระกูลนี้มีผู้เสียชีวิตและผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหลาย ๆ คน เหตุการณ์นี้ทำให้บางคนมีความคิดที่จะอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่อื่น

5.1.1.3.3 คำแนะนำจากญาติที่อยู่ในประเทศไทย

เนื่องจากชาวจีนสกเกี้ยนดำเนินชีวิตที่ยากลำบากในสังคมจีนที่กำลังวุ่นวาย ญาติที่อยู่ในชุมชนบางน้ำผึ้ง และอำเภอบางคล้า ซึ่งมีอาชีพเพาะปลูกจึงพยายามแนะนำคนเหล่านี้อพยพออกจากมณฑลสกเกี้ยนเพื่อไปทำมาหากินที่อื่นเนื่องจากเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์

5.1.1.3.4 การหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารของประเทศจีน

ตั้งแต่ พ.ศ. 2443 จนถึง พ.ศ. 2492 ประเทศจีนมีสงครามภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มกองกำลังของรัฐ รัฐบาลทุกสมัยจึงประกาศกฎหมายการเกณฑ์ทหารต่าง ๆ แต่คนที่รับเกณฑ์เป็นทหารแล้ว ก็มีอันตรายถึงเสียชีวิต การหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารของประเทศจีนถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นการอพยพไปต่างถิ่นเป็นทางออกที่ดี ข้อมูลจากการทำงานภาคสนามพบว่า ชาวจีนสกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้งนั้นมีการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร เช่น มีทั้งในสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลายจนถึงสมัยรัฐบาลก๊กมินตั๋ง

5.1.1.3.5 ภาษาและวัฒนธรรมเดียวกัน

ชาวจีนสกเกี้ยนทยอยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้งและบริเวณใกล้เคียงจำนวนไม่น้อย บุคคลเหล่านี้ส่วนมากมาจากอำเภอเจียวอันของมณฑลสกเกี้ยน ซึ่งมีการใช้ภาษาหมิ่นใต้ และมีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกันเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้ชาวจีนสกเกี้ยนในพื้นที่อื่น ๆ มีความคิดที่จะอพยพเข้ามาในชุมชนบางน้ำผึ้งหรือบริเวณใกล้เคียง

5.2.1 การปรับเปลี่ยนของวัฒนธรรมจีนสกเกี้ยนในชุมชนบางน้ำผึ้ง

5.2.1.1 ปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมจีนสกเกี้ยนมีการปรับเปลี่ยนในชุมชนบางน้ำผึ้ง

5.2.1.1.1 ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

ด้วยปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ของชุมชนบางน้ำผึ้งที่อุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร ซึ่งเป็นทักษะและอาชีพดั้งเดิมของชาวจีนสกเกี้ยนที่อพยพมา จึงทำให้มีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร ถึงแม้การประกอบอาชีพของลูกหลานจีนสกเกี้ยนจะเปลี่ยนแปลงจากการเพาะปลูกเป็นอาชีพอื่น เช่น รับราชการ พนักงานบริษัท เป็นต้น แต่ลูกหลานจีนสกเกี้ยนบางส่วนยังอยู่ในชุมชนเดิม เนื่องจากบรรพบุรุษรุ่นแรกถูกฝังไว้ที่นี่และศาลเจ้าที่ทงในตำบลบางกระเจ้า (ห่างจากชุมชนบางน้ำผึ้งไม่กี่กิโล) ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจ ลูกหลานจีนสกเกี้ยนกับชาวไทยท้องถิ่นมีการใช้ชีวิตร่วมกัน

ในชุมชนบางน้ำผึ้งมาตลอดเวลา จึงมีการติดต่อสื่อสารกัน มีการเชิญชวนร่วมกิจกรรมของคนซึ่งกันและกัน เช่น การร่วมกิจกรรมศาลเจ้าที่กง ซึ่งมีการนิมนต์พระชาวไทยมาสวดมนต์เพื่อความสิริมงคล เมื่อชาวไทยมีการฉลองเทศกาลสำคัญตามประเพณีไทยหรือชาวจีนฮกเกี้ยนฉลองเทศกาลของจีน ก็จะมีการแบ่งปันอาหารของคนกัน เนื่องจากชาวจีนฮกเกี้ยนและลูกหลาน ได้มีโอกาสสัมผัสวัฒนธรรมไทยจากกิจกรรมเหล่านี้ จึงทำให้วัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนมีการปรับเปลี่ยนไป เช่น มีการนิมนต์พระชาวไทยมาประกอบพิธีศพของบรรพบุรุษเนื่องจากพระจีนหายากในประเทศไทย

5.2.1.1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

เนื่องจากชาวจีนฮกเกี้ยนรุ่นแรกเคยประกอบอาชีพการปลูกเพาะในประเทศจีนมาก่อนและคนส่วนมากเป็นคนยากจน ดังนั้น จึงมีการขอเช่าที่ดินของชาวไทยในชุมชนบางน้ำผึ้งมาปลูกพืชการเกษตรต่าง ๆ เช่น มะพร้าว หนาม หนานาว ฯลฯ ด้วยเหตุที่ผู้อพยพรุ่นแรกอยากมีชีวิตที่มั่นคงกว่า ดังนั้น เมื่อเก็บหอมรอมริบได้เงินจากการจำหน่ายผลการเกษตร ก็มีความคิดที่จะส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือหรือซื้อที่ดินมาจากชาวไทยท้องถิ่นในชุมชนบางน้ำผึ้ง เนื่องจากลูกหลานจีนฮกเกี้ยนส่วนใหญ่มีโอกาสเรียนหนังสือชั้นสูงขึ้น จึงทำให้คนเหล่านี้ได้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งต่างกับบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีน อาชีพที่ลูกหลานจีนฮกเกี้ยนที่ประกอบนั้น เช่น รับราชการ พนักงานบริษัท เป็นต้น จากการที่ลูกหลานชาวจีนฮกเกี้ยนและชาวไทยอยู่ในชุมชนเดียวกันและประกอบเหมือนกัน ทำให้กลุ่มชนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีวิถีชีวิตที่คล้ายกัน เช่น ลูกหลานจีนฮกเกี้ยนกับชาวไทยสื่อสารกันด้วยภาษาไทย หรือรับประทานอาหารไทยด้วยกัน บางครั้งมีการเรียนรู้ทักษะอาชีพบางอย่างที่ชาวจีนฮกเกี้ยนได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนบ้านชาวไทยจนสามารถใช้เป็นอาชีพได้ เช่น การทำขนมลูกจันทร์ ซึ่งวิธีทำขนมชนิดนี้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย โดยเฉพาะการทำขนมชนิดนี้ที่มีความประณีตและต้องใช้ความอดทน ความมีระเบียบอย่างยิ่ง ในปัจจุบันจึงไม่ค่อยมีขนมชนิดนี้ทำกันแล้ว นับเป็นเรื่องน่าสนใจที่ภูมิปัญญาไทยท้องถิ่นบางเรื่องนั้น ได้มีการสืบทอดต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันจากการอนุรักษ์และถ่ายทอดของลูกหลานจีนฮกเกี้ยน

5.2.1.1.3 ปัจจัยทางการศึกษา

ลูกหลานชาวจีนฮกเกี้ยนที่เกิดในชุมชนบางน้ำผึ้งส่วนมากได้รับประสบการณ์ทางการศึกษาเหมือนกับนักเรียนชาวไทย ซึ่งได้รับการปลูกฝัง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของไทยในโรงเรียนวัดของชุมชน หลังจากจบการศึกษาในชุมชนบางน้ำผึ้งและไปเรียนต่อที่อื่น ลูกหลานชาวจีนฮกเกี้ยนยังอยู่ในสภาพแวดล้อมภาษาและวัฒนธรรมไทย เนื่องจากลูกหลานชาวจีนฮกเกี้ยนได้เรียนรู้ภาษาวัฒนธรรมไทยมากกว่าภาษาและวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยน จึงทำให้วัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนบางส่วนไม่ได้สืบทอดลงมาจนมีการปรับเปลี่ยน เช่น

ความสามารถในการใช้ภาษาจีนสกเกี้ยนลดน้อยลง และชอบรับประทานอาหารไทยที่มีรสเผ็ด เป็นต้น

5.2.1.1.4 ปัจจัยด้านกฎหมายและการปกครองของไทย

ตามกฎหมายของเมืองไทย ชาวต่างชาติไม่มีสิทธิซื้อที่ดินของเมืองไทย ดังนั้นชาวจีนสกเกี้ยนรุ่นแรกจึงแต่งงานกับชาวไทยท้องถิ่นหรือให้ลูกหลานของตนรับสัญชาติไทยเพื่อซื้อที่ดินมาปลูกพืชการเกษตรหรือสร้างบ้านเรือน ถ้ามีการแต่งงานกับชาวไทย พิธีแต่งงานจะมีการผสมผสานทั้งธรรมเนียมจีนสกเกี้ยนและไทย เช่น การไหว้บรรพบุรุษ พิธียกน้ำชาและการจัดโต๊ะจีน การทำบุญตักบาตร การเลี้ยงพระ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลไทยมีนโยบายบังคับให้ลูกหลานชาวจีนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย เช่น สมัยรัฐบาลจอมพล ป. จึงทำให้ลูกหลานชาวจีนสกเกี้ยนต้องทำตามคำสั่งของทางการไทย ในปัจจุบันลูกหลานชาวจีนสกเกี้ยนรุ่นใหม่กลายเป็นชาวไทยหมดแล้ว มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทยทุกประการ

5.2.1.1.5 ปัจจัยด้านการสมรส

หลังจากชาวจีนสกเกี้ยนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้งร้อยกว่าปี จึงทำให้เริ่มมีการเรียนรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย-จีนให้กันและกัน เกิดการยอมรับกันจนนำมาสู่การแต่งงานสมรสกัน ซึ่งทำให้วิถีชีวิตในครอบครัวยิ่งเพิ่มระดับความเข้มข้นมากขึ้นไม่ว่าด้านภาษาพูด อาหาร การกิน ขนบประเพณี ความคิด ความเชื่อ การดำรงชีวิตหลังแต่งงานก็เกิดการผสมผสานความเป็นอยู่หลายอย่าง เช่น การทำบุญในเทศกาลตามธรรมเนียมไทย การสื่อสารกันด้วยภาษาจีนสกเกี้ยนและภาษาไทย การรับประทานอาหารจีนสกเกี้ยนและอาหารไทย เป็นต้น จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสมรสระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมจีนสกเกี้ยนแบบดั้งเดิมมีการปรับเปลี่ยน เช่น วัฒนธรรมอาหารจีนสกเกี้ยน พิธีแต่งงาน

5.2.1.2 วัฒนธรรมจีนสกเกี้ยนที่ปรับเปลี่ยนไป

5.2.1.2.1 ภาษาพูด

หลังจากอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้ง (ประมาณ พ.ศ. 2450) ชาวจีนสกเกี้ยนรุ่นแรกยังสื่อสารกันด้วยภาษาแม่ของตน แต่ก็ปรากฏว่าคนรุ่นนี้เริ่มศึกษาภาษาไทย คนรุ่นที่ 2 จะพูดได้ทั้งภาษาไทย และภาษาจีนสกเกี้ยน ความสามารถในการใช้ภาษาไทยดีกว่าคนรุ่นแรก แต่การใช้ภาษาสกเกี้ยนอาจจะอ่อนกว่าคนรุ่นแรก ส่วนคนรุ่นที่ 3 นั้น บางคนยังสามารถพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีนสกเกี้ยน บางคนพูดได้เพียงแต่ภาษาไทย เนื่องจากคนรุ่นแรกกับคนรุ่นที่ 2 และคนรุ่นที่ 3 สื่อสารกันด้วยภาษาจีนสกเกี้ยนภายในครอบครัว จึงทำให้ลูกหลานเหล่านี้ได้เรียนรู้และฝึกใช้ภาษาจีนสกเกี้ยน แต่หลังจากคนรุ่นแรกเสียชีวิต ลูกหลานก็ไม่ได้ใช้ภาษาจีน

สก็่นอย่างต่อเนืองจนทำให้ความสามารถในการใช้ภาษาจีนสก็่นอ่อนลง จากการวิเคราะห์การใช้ภาษาพูดทั้งคน 3 รุ่นนี้ แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการใช้ภาษาจีนสก็่นค่อย ๆ อ่อนลงจนพูดไม่ได้ ส่วนการใช้ภาษาไทยนั้นจะค่อย ๆ แข็งแรงขึ้น ซึ่งภาษาพูดของชาวไทยเชื้อสายจีนสก็่นมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง

5.2.1.2.2 อาหาร

ชาวไทยจีนสก็่นรุ่นแรกในชุมชนบางน้ำผึ้งส่วนมากชอบทานอาหารจีนสก็่น เช่น หมี่สก็่น การผัดหน่อไม้แบบสก็่น และบะหมี่เหลืองราหน้าแบบสก็่น ซึ่งอาหารจีนสก็่นส่วนใหญ่เป็นอาหารรสจัด แต่ก็ปรากฏว่ามีบางคนชอบทานอาหารไทยด้วย เช่น ขนมลูกจันทร์ แงเขียวหวาน แงส้ม รสชาติของอาหารไทยมักจะเป็นรสเผ็ด จากการทำงานภาคสนาม เนื่องจากคนรุ่นที่ 2 และ 3 เคยใช้ชีวิตกับคนรุ่นแรก คนรุ่นที่ 2 และ 3 จึงได้มีโอกาสรับประทานทั้งอาหารจีนสก็่นและอาหารไทยในชีวิตประจำวัน หลังจากคนรุ่นแรกเสียชีวิต คนรุ่นหลังส่วนใหญ่ก็นิยมปรุงอาหารไทยเช่นเดียวกับชาวไทยท้องถิ่นเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทย ในปัจจุบันอาหารไทยเป็นอาหารหลักสำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนสก็่น ส่วนอาหารจีนสก็่นจะรับประทานในเทศกาลของจีนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีจีนเท่านั้น

5.2.1.2.3 พิธีกรรม

(1) งานฉลองอายุครบ 60 ปี (แซยิด) จากการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนสก็่นในชุมชนบางน้ำผึ้ง ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ได้จัดงานแซยิดให้กับผู้สูงอายุในปัจจุบัน ส่วนครอบครัวที่ยังจัดงานแซยิดนั้นไม่เพียงแต่ทำตามธรรมเนียมของจีนเท่านั้น ยังมีการผสมกับวัฒนธรรมไทยด้วย เช่น นิมนต์พระไทยมาประกอบพิธีที่บ้านและทำบุญตักบาตร เป็นต้น

(2) พิธีแต่งงาน พิธีแต่งงานของชาวไทยจีนสก็่นรุ่นแรกส่วนมากจะจัดทำตามประเพณีจีน เช่น มีการไหว้เทพเจ้าฟ้าดิน การไหว้บรรพบุรุษ พิธียกน้ำชา เป็นต้น ถึงแม้ว่ามีบางครอบครัวจะมีแต่พิธีแบบจีนสก็่นหรือพิธีแบบไทยเท่านั้น แต่ตั้งแต่รุ่นที่ 2 ถึงรุ่นที่ 3 คนส่วนมากจะมีพิธีแต่งงานที่ผสมผสานทั้งประเพณีจีนสก็่นและประเพณีไทย ส่วนธรรมเนียมห้ามหญิงสก็่นแต่งงานกับชายแต่จิวและชายไหหล้านั้น หญิงสก็่นส่วนมากจะไม่ทำตามธรรมเนียมนี้ เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไปแล้ว

(3) พิธีศพ พิธีศพของชาวไทยจีนสก็่นรุ่นแรกใน 10 ครอบครัวนี้ส่วนมากจะจัดทำธรรมเนียมจีนสก็่น แต่มีการนิมนต์พระไทยมาประกอบพิธีศพเนื่องจากพระจีนหายากในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าพิธีศพของชาวไทยจีนสก็่นเริ่มมีการผสมทั้งวัฒนธรรมจีนและไทย เนื่องจากราคาที่ดินของสุสานจีนแพงมากขึ้นและขาดผู้รู้ที่จัดงาน พิธีศพของรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ส่วนมากจะจัดทำตาม ธรรมเนียมไทย เช่น มีการนิมนต์พระไทยมาสวดพระอภิธรรม อาราธนาศีล

และการสถาปนากิจศพ ส่วนรูปแบบสุสานจีนสกเกี้ยนนั้น สุสานที่อยู่ในบริเวณวัดบางน้ำผึ้งใน ล้วนมีการสร้างเจดีย์เหนือหลุมฝังศพและมีศาลเจ้าที่อยู่ข้าง ๆ ส่วนหลุมฝังศพที่อยู่ในบริเวณวัดราษฎร์รังสรรค์จะมีแต่เจดีย์และหินจารึกที่ระบุชื่อของผู้ตายและภูมิลำเนาเดิม นอกจากนี้ สุสานบางแห่งยังมีตัวอักษรไทยอยู่บนหินจารึกหรือมีการสร้างศาลพระภูมิด้วย

5.2.1.3 ด้านความเชื่อตามประเพณีรอบปี

ชาวไทยเชื้อสายสกเกี้ยนยังปฏิบัติประเพณีจีนในรอบปี ได้แก่ วันตรุษจีน เช็งเม้ง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ เป็นต้น สิ่งที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างชัดเจนคือ ของไหว้มีการผสมผสานกันทั้งจีนและไทย เช่น หมี่สกเกี้ยน ขนมจีนน้ำยา เป็นต้น และมีการทำบุญตักบาตร การเลี้ยวพระตามความเชื่อของชาวไทย ส่วนเทศกาลกินเจจะเป็นเทศกาลที่ปฏิบัติหลังอพยพมาประเทศไทย แต่ลูกหลานชาวจีนสกเกี้ยนบางคนก็ไม่กินเจในเทศกาลนี้แล้ว

5.2 การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การตั้งถิ่นฐานและการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนสกเกี้ยนในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” นี้ ผู้วิจัยพบว่า นอกจากปัจจัยด้านความยากจน ภัยสงคราม ภัยธรรมชาติ และโรคระบาดแล้ว ยังมีปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่ผลักดันให้ชาวจีนสกเกี้ยนอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่ต่างประเทศ เช่น ปัจจัยการถูกขูดรีดจากการเก็บภาษีของทางการจีน ความขัดแย้งระหว่างตระกูลและการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารของประเทศจีน เนื่องจากรัฐบาลชิงพ่ายแพ้สงครามกับประเทศตะวันตก จึงถูกบังคับให้ลดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวนมหาศาล เพื่อแสวงหาเงินมาชดเชย ทางการจีนจึงมีนโยบายการเพิ่มอัตราภาษีต่าง ๆ ขึ้น เมื่ออัตราภาษีเพิ่มขึ้น ราคาสินค้าก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ชาวจีนสกเกี้ยนที่เป็นคนยากจนนั้นจึงได้รับความทุกข์มาก หลังจากสาธารณรัฐจีนสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454 ชาวจีนรวมถึงชาวจีนสกเกี้ยนกับรัฐบาลใหม่ยังมีความขัดแย้งในการเก็บภาษี จนทำให้เกิดการทำร้ายกันในมณฑลสกเกี้ยน การถูกขูดรีดจากการเก็บภาษีของทางการจีนทำให้ชาวจีนบางคนอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่อื่น

ด้วยปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ของชุมชนบางน้ำผึ้งที่อุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร ซึ่งเป็นทักษะและอาชีพดั้งเดิมของชาวจีนสกเกี้ยนที่อพยพมา นอกจากนี้ ชาวไทยท้องถิ่นก็ไม่รังเกียจกลุ่มชาวจีนสกเกี้ยนนี้ เช่น เมื่อชาวจีนสกเกี้ยนมาขอเช่าที่ดิน ชาวไทยก็ไม่ปฏิเสธ หลังจากชาวจีนสกเกี้ยนรุ่นแรกเสียชีวิต ชาวไทยท้องถิ่นก็ไม่รังเกียจลูกหลานจีนสกเกี้ยนนำศพของบรรพบุรุษไปฝัง ณ บริเวณวัดบางน้ำผึ้งใน ดังนั้นจึงทำให้ชาวจีนสกเกี้ยนมีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร

เนื่องจากชาวจีนฮกเกี้ยนและชาวไทยท้องถิ่นอยู่ในชุมชนเดียวกันมาร้อยกว่าปี จึงทำให้ทั้ง 2 มีการติดต่อสื่อสารกัน มีการใช้ชีวิตในชุมชนเดียวกันและมีการช่วยเหลือกันและกันจนเกิดความสนิทสนมกัน ไม่ว่าจะเป็นการฉลองเทศกาลของจีนหรือเทศกาลของไทย ทั้ง 2 กลุ่มชนนี้มักจะมีการแบ่งปันอาหารของตนกัน เช่น ชาวจีนจะมอบขนมไหว้พระจันทร์ให้แก่เพื่อนบ้านชาวไทย ส่วนชาวไทยก็มีการมอบกระยาสารท ขนมลูกจันทร์ให้แก่ชาวจีนฮกเกี้ยน

จากทั้งปัจจัยภายในประเทศจีน ปัจจัยในประเทศไทย และปัจจัยเฉพาะของชาวจีนฮกเกี้ยน ที่กล่าวมา การตั้งถิ่นฐานและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน ในชุมชนบางน้ำผึ้งนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีการตั้งถิ่นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2521) ที่ระบุว่า การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จะดำรงอยู่เมื่อสามารถบรรลุปัจจัย 4 ด้านคือ 1) ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้พอเพียง 2) สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมีสถานะสมดุล 3) สังคมมีความเสมอภาค และ 4) มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี

การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮกเกี้ยนในชุมชนบางน้ำผึ้งนี้บรรลุปัจจัยทั้ง 4 ข้ออย่างชัดเจน กล่าวคือพื้นที่บางน้ำผึ้งมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวจีนที่อพยพมา จึงนับว่าเป็นถิ่นฐานที่ให้ความมั่นคงและให้อิสระทางอาชีพ แม้การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในระยะแรกชาวจีนฮกเกี้ยนจะมีอุปสรรคทางภาษาบ้าง แต่ด้วยอหิชาศัยเอื้ออารีของคนไทยก็ทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนค่อย ๆ เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ในชุมชนบางน้ำผึ้ง ซึ่งในอดีตยังมีจำนวนประชากร (ไทย) ไม่มาก จึงเปิดรับผู้อพยพชาวจีนที่เข้ามาอย่างไม่มีรังเกียจ ประกอบกับการมีทักษะทางการเกษตรที่สามารถช่วยพัฒนาพื้นที่และทรัพยากร (ที่ดิน) ในท้องถิ่นนี้ให้มีมูลค่าขึ้น (เกิดผลผลิต) จึงทำให้การอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวจีนฮกเกี้ยนไม่มีปัญหาแต่อย่างใด นอกจากนี้สภาพสังคมไทยที่ไม่มีการแบ่งแยก หรือเหยียดชนชาติอื่นอย่างรุนแรง ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนมีความพอใจที่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย เพราะได้รับความเสมอภาคไม่แตกต่างจากคนไทยนัก ทั้งในด้านการประกอบอาชีพความเป็นอยู่ หรือด้านการศึกษา ชาวจีนฮกเกี้ยนล้วนได้รับสิทธิให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เช่นเดียวกับคนไทย ทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ซึ่งเป็นความรู้สึกรากฐานที่มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาล้วนต้องการ

หากมองภาพในระดับระหว่างประเทศ (จีนกับไทย) และในระดับภูมิภาคเอเชียแล้ว ปัจจัยภายนอกสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานจำนวนมากของชาวจีน (ทั้งฮกเกี้ยน และจีนภาษาถิ่นอื่น ๆ) มาสู่ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ นั้น คือภัยจากการล่าอาณานิคม (Colonialism) ของชาติตะวันตก กล่าวคือ การรุกรานประเทศจีนของชาติมหาอำนาจตะวันตก (อาทิ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย สเปน) ทำให้การเมืองภายในประเทศจีนไม่มั่นคง ต้องทำสงครามกับชาติ

มหาอำนาจเหล่านั้น ประชาชนได้รับความทุกข์ยากทั้งด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ต้องถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารเพื่อทำสงคราม เมื่อประเทศจีนแพ้สงครามและต้องชดใช้ค่าปฏิกรรมสงคราม ประชาชนก็ได้รับผลกระทบต้องเสียดินในอัตราสูงเพื่อช่วยประเทศชดใช้หนี้เหล่านี้จึงทำให้ชาวจีนจำนวนมากตัดสินใจย้ายถิ่นฐานออกจากประเทศจีน นอกจากนี้ การรุกรานของชาติมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ยังทำให้เกิดธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการเดินทางย้ายถิ่นฐานเพื่อไปทำงานในประเทศที่ต้องการแรงงาน ดังที่ประเทศจีนต้องออกกฎหมายอนุญาตให้ประชาชนออกนอกประเทศไปทำงานในประเทศอื่นได้ หรือแม้แต่ประเทศไทยก็มีกฎหมายอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาทำงานได้

การศึกษาการตั้งหรือย้ายถิ่นฐานของคนจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง จึงมีความน่าสนใจที่ไม่เพียงแต่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสองเชื้อชาติหรือภูมิภาค แต่ยังสะท้อนถึงเหตุการณ์ในเชิงประวัติศาสตร์ของภูมิภาคอีกด้วย

ในด้านการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีนฮกเกี้ยนมีการปรับเปลี่ยนและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยในชุมชนบางน้ำผึ้ง คือ การสมรสการศึกษา และกฎหมายของไทย การมาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบางน้ำผึ้งของชาวจีนฮกเกี้ยนนับตั้งแต่รุ่นแรกก็มีการสมรสกับคนไทย (มี 1 ครอบครัว จากกลุ่มข้อมูล 10 ครอบครัว) ซึ่งการสมรสเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่ทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างสองวัฒนธรรม (ไทยและจีนฮกเกี้ยน) นับตั้งแต่การดำเนินชีวิต ภาษา อาหาร ตลอดจนประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งโดยภาพรวมแล้ววัฒนธรรมแบบจีนฮกเกี้ยนต้องยอมปรับ หรือเปลี่ยนแปลงเป็นแบบไทย ทั้งนี้เพราะอยู่ในอิทธิพลของสังคม ลี้มเวดล้อม และวัฒนธรรมไทย การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเพราะการสมรสนี้นับเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป และเป็นไปตามความสมัครใจ กล่าวคือ ไม่มีการบังคับ หรือกำหนดระยะเวลาของการเปลี่ยน แต่การเปลี่ยนจะเป็นไปตามอุดมคติ หรือความรู้สึกผูกพันกับวัฒนธรรมเดิมของแต่ละบุคคล โดยหากมีความภาคภูมิใจหรือผูกพันมาก ก็จะไม่อยากเปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม หากมีความพอใจเปิดรับ หรืออยากเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วขึ้น ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า ในชั้นคนรุ่นที่ 2 วัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนก็เปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย ตัวอย่างเช่น พิธีศพ เนื่องจากตามแบบวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนมีความยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายมาก รุ่นลูกจึงประกอบพิธีศพให้พ่อแม่ (คนรุ่นที่ 1) แบบไทย (มีการสวดพระอภิธรรม และเผาศพ)

ปัจจัยสำคัญอีกประการที่ทำให้วัฒนธรรมแบบจีนฮกเกี้ยนต้องปรับเปลี่ยน ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ กฎหมาย รวมถึงระเบียบข้อบังคับด้านการปกครอง ซึ่งทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนในประเทศไทยต้องปฏิบัติตามไม่ว่าจะสมัครใจหรือไม่ ตัวอย่างเช่น การตั้งชื่อ

และนามสกุลเป็นภาษาไทย การให้ลูกสาวเข้าเรียนหนังสือ (ตามกฎหมายการประถมศึกษาภาคบังคับ) การกำหนดให้โรงเรียนจีนต้องสอนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ปัจจัยด้านกฎหมายและรวมถึงการศึกษานี้เป็นเงื่อนไขที่ชัดเจนและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม

เมื่อพิจารณาความหมายของวัฒนธรรมว่าเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแล้ว จะเห็นว่าวัฒนธรรมย่อมต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของเจ้าของวัฒนธรรม การผสมผสานของวัฒนธรรมใด ๆ อาจถือเป็นความงอกงาม (นวัตกรรม) ของกลุ่มชน ซึ่งก็สะท้อนถึงทั้งประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และสังคมในแต่ละพื้นที่ ความน่าสนใจของการศึกษาการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม จึงทำให้เห็นความสอดคล้อง ความแตกต่าง หรือข้อจำกัด ของการดำรงวัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดจนการประดิษฐ์สร้าง และการให้คำอธิบายวัฒนธรรมใหม่ที่จะมีขึ้นต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาพิธีกรรมเด็กของกลุ่มจีนฮกเกี้ยนอย่างละเอียดในสังคมไทย เพื่อให้พิธีกรรมเด็กของจีนฮกเกี้ยนได้มีการสืบทอด การอนุรักษ์ไว้และต่อยอดงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยน
2. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาของชุมชนบางน้ำผึ้ง เพื่อให้ชุมชนอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถนำมาผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนได้ และทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมไทย